

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 *

THE DEVELOPMENT OF SELECTIVE COURSE ON LOCAL STUDIES FOR TENTH GRADE STUDENTS

ทวีข ลักขณสง่า**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2. พัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 3. ทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 4. ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เกี่ยวกับผลการเรียนรู้การศึกษาท้องถิ่น ความสามารถของนักเรียนในการศึกษาท้องถิ่น และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียน โดยทดลองใช้หลักสูตรกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 โรงเรียนราชินีบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม จำนวน 50 คน เป็นเวลา 40 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ประเด็นสนทนากลุ่ม แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถในการศึกษาท้องถิ่น แบบบันทึกความภาคภูมิใจในท้องถิ่น การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่า ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) t-test แบบ Dependent และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่านักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและต้องการให้พัฒนาหลักสูตรที่เน้นการแสวงหาความรู้โดยใช้ท้องถิ่นที่ผู้เรียนอาศัยเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ คาดหวังให้ผู้เรียนมีกระบวนการในการสร้างองค์ความรู้และเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น 2. ผลการพัฒนาหลักสูตรพบว่าหลักสูตรประกอบด้วยหลักการ จุดหมาย คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ โครงสร้างรายวิชา แนวทางการจัดการเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน เกี่ยวกับการกำหนดประเด็นการศึกษาท้องถิ่น การรวบรวมข้อมูล การประเมินข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปเรียบเรียงและนำเสนอ 3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชินีบูรณะ อำเภอเมือง นครปฐม จังหวัดนครปฐม จำนวน 50 คน เป็นเวลา 40 ชั่วโมง โดยจัดการเรียนรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยการศึกษาท้องถิ่นพบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน และปฏิบัติการศึกษาท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน แหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน และคนในท้องถิ่นเป็นผู้ให้ความรู้ 4. ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร พบว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้การศึกษาท้องถิ่นก่อนและหลังใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

** นักศึกษาหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มาเรียม นิลพันธุ์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รองศาสตราจารย์สมประสงค์ น่วมบุญลือ และอาจารย์ ดร. พลวัต วุฒิปะจักษ์

ทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีความสามารถในการศึกษาท้องถิ่น และนักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น โดยนักเรียนเห็นว่าในท้องถิ่นมีแหล่งเรียนรู้ให้ศึกษาและมีคนในท้องถิ่นเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน นักเรียนมีความเห็นว่าท้องถิ่นของนักเรียนน่าอยู่ คนในท้องถิ่นมีอัธยาศัยดี มีน้ำใจ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อนักเรียน และนักเรียนต้องการพัฒนาท้องถิ่นของนักเรียนให้น่าอยู่ยิ่งขึ้น

Abstract

The purposes of this research were 1. to study the basic to the development of selective course on local study for tenth graded students 2. to develop the selective local study curriculum for tenth graded students 3. to implement the local study courses for tenth graded students 4. to evaluate and improve the selective curriculum on local study for tenth graded students involving learning outcomes, students' competence of studying local study and students' assertiveness of their local. The research was investigated with 50 tenth graded Rachineeburana School using 40 periods of local study course. The research instruments were the local study course, questionnaires, interview form, issue group, achievement test and competence evaluation form, evaluation form of local study ability, the record form of local assertive. The data was analyzed by percentage, standard deviation, t-test dependent and content analysis.

The research results were as follows: 1. The local study course is crucial for students and involved persons. The local study course is needed to develop focused on local learning resources. Students are anticipated to gain their knowledge construction including students' pride of their local. 2. The developed curriculum consisted of principle, vision, course description, learning outcomes, learning content, evaluation guidelines and 5 lesson plans which comprised of local issues, data collection, data evaluation, data analysis, and summarizing and presentation. 3. The curriculum was implemented with 50 tenth graded students of Rachineeburana School, Muang District, Nakhonpathom Province engaging 40 periods of local study course conducted on the theory and performing learning activities. It is found that students are enthusiastic of studying and performing local study using school learning resources, outside learning resources and local persons. 4. The results of curriculum evaluation indicated that students' pretest and posttest achievement scores were statistically significant at the .05 level; the developed curriculum could enable the students to learn local study. It is found that local learning resources are available especially students are gained knowledge by local persons. Students are pleased with their local. Local persons have friendship, thoughtfulness and generousness. Students would like to develop their local to be better.

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า นอกจากจะนำวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แล้วยังจำเป็นต้องศึกษาประวัติศาสตร์ของชาติเพื่อแสดงความเป็นอารยะประเทศไปพร้อมกัน แต่การปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาได้เน้นการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นสำคัญ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก จนมองข้ามการศึกษาประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังพระราชเสาวนีย์ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ พระราชทานเนื่องในวโรกาสวันมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2551 โดยกล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ สรุปได้ว่า การศึกษาประวัติศาสตร์ช่วยให้เยาวชนได้เรียนรู้และเข้าใจความเป็นมาของประเทศไทยและภาคภูมิใจในบรรพบุรุษของตนที่ได้ร่วมกันพิทักษ์พื้นแผ่นดินด้วยเลือดเนื้อของตน แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าการศึกษาของประเทศไทยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาประวัติศาสตร์ ทรงมีความห่วงพระราชหัตถ์ในการศึกษาประวัติศาสตร์ชาติ และทรงเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ ที่จะช่วยสะท้อนความเป็นมาของชนชาติ จากอดีตสู่ปัจจุบัน เพราะ การศึกษาประวัติศาสตร์จะช่วยสร้างความเข้าใจ ความตระหนักและความภาคภูมิใจ ในความเป็นมาของชาติตนและเป็นพื้นฐานความรู้ ความคิด อันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยต่อไป

สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ได้บัญญัติถึงแนวการจัดการศึกษาของชาติ ในมาตรา 23 (1) สรุปความว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่าประวัติศาสตร์เป็นส่วนสำคัญในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของตนและของประเทศชาติ

ผลศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนในวิชาประวัติศาสตร์ พบว่ายังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่มาก โดยงานวิจัยของพรกมล จันทรี (2544: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทย ผลการวิจัยพบว่าในด้านการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไทย ครูสังคมศึกษาใช้สื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการในห้องเรียนน้อย ในด้านปัญหาการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไทย ผลการวิจัยพบว่าในด้านการใช้หลักสูตรเพื่อการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการในห้องเรียน มีปัญหามาก สอดคล้องกับวินัย พงศ์ศรีเพียร (2543: 3 – 6) กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในการเรียนประวัติศาสตร์ว่า วิธีการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยมุ่งเน้นในเรื่องการถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่มากกว่าการสร้างองค์ความรู้ ครูรับบทบาทเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาให้แก่ศิษย์ การวัดผลยังเน้นการวัดผลแบบปรนัย และเน้นที่การท่องจำเท่านั้น ส่วนสื่อการเรียนการสอนนั้นพบว่ายังขาดตำรา และข้อมูลที่อยู่ในแบบเรียนนั้นมีข้อผิดพลาด และไม่เหมาะสมกับระดับวุฒิภาวะของนักเรียน ทำให้เกิดปัญหาที่สำคัญตามมา คือ ผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญของการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ วิธีการสอนและวัดผลแบบท่องจำไม่ท้าทายหรือกระตุ้นให้คิด ทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่ายในการเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 92)

นอกจากนี้ ปัญหาในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์อีกประการหนึ่งคือ ในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ที่มีเฉพาะประวัติศาสตร์ชาติเท่านั้น ผู้เรียนทั้งประเทศไม่ว่าจะอยู่ในภูมิภาคใด ก็จะได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ของชาติเช่นเดียวกันทั้งหมด รูปแบบการศึกษาที่เคยมีในชุมชนได้สูญไปเมื่อรัฐเข้าควบคุม

การจัดการศึกษาและนำเอาระบบการศึกษาของประเทศทางตะวันตกมาใช้แทนระบบการศึกษาที่เคยมีมาแต่เดิม การศึกษาจึงถูกกำหนดนโยบาย หลักการและแนวปฏิบัติจากหน่วยงานที่อยู่ในส่วนกลางมากเกินไป ทำให้หลักสูตรที่นำมาสอนห่างไกลชีวิตจริงของชุมชน ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องไกลตัวมากกว่าที่จะเรียนรู้เรื่องตัวเอง ทำให้เกิดปัญหาในการดำรงชีวิตและช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ (อังกุล สมคะเนย์, 2535 อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ, 2540: 1) สอดคล้องกับแนวคิดของเอกวิทย์ ณ ถลาง, ศรีศักร วัลลิโภดม, กมล ภูประเสริฐ และถนอม อานามวัฒน์ ในรายงานการสัมมนาโต๊ะกลม เรื่อง ทิศทางการพัฒนาการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไทย กล่าวเช่นกันว่า การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ผู้เรียนได้เรียนรู้เฉพาะประวัติศาสตร์จากศูนย์กลางได้เรียนในเรื่องที่ไกลจากตัวผู้เรียน ดังนั้นในวิชาประวัติศาสตร์ควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องใกล้ตัว ดังนั้น หลักสูตรประวัติศาสตร์ควรได้รับการปรับปรุงและจัดให้เหมาะสมกับสภาพในแต่ละท้องถิ่น

ดังนั้น การจัดการเรียนวิชาประวัติศาสตร์จึงควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประวัติท้องถิ่นของตนเองในด้านต่างๆ จะทำให้เกิดความเข้าใจและความหมายกับผู้เรียน ดังที่ยงยุทธ ชูแว่น (2551: 194) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นว่าเป็นการศึกษาที่ใช้ข้อมูลการณประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อสร้างสำนึกทางประวัติศาสตร์ให้แก่ประชาชน ซึ่งจะช่วยให้พวกเขามั่นใจในตัวเอง เพราะเป็นการรื้อฟื้นเรื่องเล่าและความทรงจำต่ออดีตของคนในท้องถิ่นขึ้นมา เกิดความภูมิใจและมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ อันจะนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกความผูกพันในท้องถิ่นแผ่นดินเกิด ตลอดจนได้เรียนรู้ศักยภาพของตนเองเพื่อนำมาประยุกต์ใช้inthามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ดังนั้น การให้นักเรียนได้ศึกษาเรื่องใกล้ตัวในท้องถิ่นตน จะทำให้นักเรียนเข้าใจในวิชาประวัติศาสตร์และความหมายกับนักเรียนมากขึ้น และยังช่วยสืบทอดความรู้ วิถีชีวิต อันเป็นการต่อลมหายใจของท้องถิ่นจากคนรุ่นก่อนสู่คนรุ่นหลังให้ได้เรียนรู้ และเกิดความรัก ความภาคภูมิใจ และสามารถนำไปปรับใช้ชีวิตอยู่ในท้องถิ่นได้อย่างมีความสุข

โรงเรียนราชินีบูรณะ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 9 กระทรวงศึกษาธิการ ตระหนักถึงความสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ความสำคัญของวิชาประวัติศาสตร์และท้องถิ่น จึงมีการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับความรู้ในท้องถิ่น เพื่อใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัว อันส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจถึงวิธีการแสวงหาความรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลเมืองที่ดีในท้องถิ่นต่อไป

ด้านการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนมาตรฐานสากลยังคงยึดหลักการและแนวคิดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และให้ความสำคัญกับท้องถิ่น เช่น ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการเปิดรายวิชาภูมิทัศน์ทวารวดี อีกทั้งยังจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานสากล คือ เพิ่มเติมในส่วนของจัดการเรียนการสอนภายใต้ “การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (Independent Study : IS)” โดยผู้เรียนกำหนดประเด็นปัญหา ตั้งสมมุติฐาน ค้นคว้า แสวงหาความรู้และฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ โดยนำความรู้ที่ได้สื่อสารและนำเสนอ เพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

ในส่วนของการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่มีการจัดการเรียนการสอนมาโดยตลอด จากการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร พบว่าสาระการเรียนรู้ที่นักเรียนได้เรียนนั้นเป็นประวัติความเป็นมาของจังหวัดนครปฐม และสถานที่สำคัญต่างๆ ภายในจังหวัด โดยนักเรียนจะได้เรียนรู้จากเอกสาร ตำราเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งยังไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดตามหลักสูตร ได้แก่วิธีที่ ส 4.1 ม.4-6/1 ตระหนักถึงความสำคัญของเวลา

และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของมนุษยชาติ และตัวชี้วัดที่ ส 4.1 ม.4-6/2 สร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ โดยสะท้อนผลการเรียนรู้จากภาระงาน และชิ้นงานของนักเรียนที่ไม่สามารถนำความรู้เรื่องวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์ได้ ซึ่งวิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นพื้นฐานสำคัญในการนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาประวัติศาสตร์ในทุกเรื่อง และทุกช่วงเวลา เพราะนักเรียนจะได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ ฝึกการเชื่อมโยงข้อมูลจากหลักฐาน ได้เรียนกระบวนการวิคิด การให้เหตุผล การประเมินความน่าเชื่อถือ และวิธีแสวงหาความรู้ ดังนั้น ถ้าไม่รีบดำเนินการแก้ไขก็จะส่งผลต่อผลการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ทั้งหมด

นอกจากนี้ รายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นยังไม่ได้มีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนตามโรงเรียนมาตรฐานสากลที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างสรรค์ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยสามารถพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนให้เทียบเคียงมาตรฐานสากลได้อีกด้วย เพราะสาระตามแบบโรงเรียนมาตรฐานสากลนั้นมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาผู้เรียนในการสร้างวิถึแห่งการเรียนรู้ สร้างแรงกระตุ้นใหม่ๆ ให้ผู้เรียนเกิดความมุ่งมั่น รักและเพลิดเพลินในการแสวงหาความรู้ สามารถวิเคราะห์และสรุปองค์ความรู้ มีความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และมีจิตสาธารณะและสำนึกในการบริการสังคม

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญและจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐาน ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ตามมาตรฐานสากล อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ เผยแพร่ความรู้ในท้องถิ่น อันจะส่งผลให้นักเรียนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นตนสืบไป

คำถามของการวิจัย

1. การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีข้อมูลพื้นฐานอะไรบ้าง
2. การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีองค์ประกอบอะไรบ้าง และมีคุณภาพระดับใด
3. การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น มีผลการนำไปใช้อย่างไร
4. ผลการประเมินหลักสูตรในด้านผลการเรียนรู้การศึกษาท้องถิ่นของนักเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันหรือไม่ นักเรียนมีความสามารถในการศึกษาท้องถิ่นหรือไม่ ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนเป็นอย่างไร และผลการปรับปรุงหลักสูตรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
4. เพื่อประเมินและปรับปรุงหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เกี่ยวกับผลการเรียนรู้การศึกษาท้องถิ่น ความสามารถในการศึกษาท้องถิ่น และความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ผลการเรียนรู้การศึกษาท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น แตกต่างกัน
2. นักเรียนมีความสามารถในการศึกษาท้องถิ่นหลังจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น
3. นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น หลังจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชินีบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 11 ห้องเรียน รวม 540 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชินีบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 50 คน ซึ่งได้มาจากวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก 1 ห้องเรียน จากทั้งหมด 11 ห้องเรียน
3. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น
 - 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 3.2.1 ผลการเรียนรู้การศึกษาท้องถิ่น
 - 3.2.2 ความสามารถในการศึกษาท้องถิ่น
 - 3.2.3 ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น
4. ระยะเวลาในการทดลอง ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ตั้งแต่วันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2556 ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2556 โดยใช้เวลาในการทดลองสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง เป็นระยะเวลา 20 สัปดาห์ รวมทั้ง 40 ชั่วโมง
5. เนื้อหาสาระที่ใช้ในการวิจัย นำมาจากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ส 4.1 เข้าใจความหมายสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ และตัวชี้วัดที่ ส 4.1 ม.4-6/2 สร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ และสังเคราะห์ขั้นตอนวิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อนำมาเป็นขั้นตอนการศึกษาท้องถิ่น โดยมีขั้นตอนวิธีการศึกษาท้องถิ่นที่สำคัญ ประกอบด้วย 1. การกำหนดประเด็นการศึกษา 2. การรวบรวมข้อมูล 3. การประเมินข้อมูล 4. การวิเคราะห์ข้อมูล และ 5. การสรุปเรียบเรียงและนำเสนอ

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม หมายถึง กระบวนการสร้างหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสาระประสบการณ์ตามแนวทางของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มาตรฐานการเรียนรู้ ส 4.1 ตัวชี้วัดที่ ส 4.1 ม.4-6/1 ตัวชี้วัดที่ ส.4.1 ม.4-6/2 และจัดการเรียนรู้ตามแบบโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้ 1. ศึกษาข้อมูล

พื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการของหลักสูตรและความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 2. การพัฒนาหลักสูตร 3. การนำหลักสูตรไปใช้ 4. การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

รายวิชาเพิ่มเติม หมายถึง สาระและมวลงประสพการณ์ที่สถานศึกษาจัดเพิ่มเติมจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ให้กับผู้เรียนเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของผู้เรียน ท้องถิ่น และพัฒนาจุดเน้นของสถานศึกษา

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น หมายถึง สาระและมวลงประสพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวิธีการขั้นตอนการศึกษาท้องถิ่นของนักเรียน ที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ในวิธีการแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเอง มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การสื่อสารและนำเสนอความรู้ เกิดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นโดยเกิดจากการนำวิธีการ กระบวนการศึกษาไปแสวงหาความรู้ในท้องถิ่นของนักเรียน

การศึกษาท้องถิ่น หมายถึง เนื้อหาสาระ มวลงประสพการณ์ และขั้นตอนการแสวงหาความรู้ในท้องถิ่นของนักเรียนโดยมีขั้นตอนการศึกษา ดังนี้ 1. การกำหนดประเด็นการศึกษา โดยผู้เรียนกำหนดประเด็นการศึกษาท้องถิ่นของตนเอง 2. การรวบรวมข้อมูล โดยผู้เรียนวางแผน ออกแบบ รวบรวมข้อมูลจากบุคคล และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อตอบประเด็นการศึกษา 3. การประเมินข้อมูล โดยผู้เรียนนำข้อมูลที่รวบรวมมาประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลเพื่อคัดกรองข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล 4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้เรียนนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และ 5. การสรุปเรียบเรียงและการนำเสนอ โดยผู้เรียนนำข้อมูลที่วิเคราะห์มาเรียบเรียงเป็นรายงานทางวิชาการ และ จัดทำสื่อเพื่อนำเสนอผลการศึกษาท้องถิ่น

ท้องถิ่น หมายถึง ขอบเขตพื้นที่ที่นักเรียนอาศัยอยู่เป็นภูมิลำเนาและมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนในด้านภูมิปัญญา วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณีวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ความเป็นมา พัฒนาการทางด้านการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม บุคคลสำคัญ สถานที่สำคัญของท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงทางด้านสภาพแวดล้อม

ผลการเรียนรู้ หมายถึง คะแนนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้การศึกษาท้องถิ่น ประเมินโดยใช้แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้แบบปรนัย แบบเลือกตอบ จำนวน 30 ข้อ

ความสามารถในการศึกษาท้องถิ่น หมายถึง ผลของการศึกษาความรู้ในท้องถิ่นด้านต่างๆ โดยคิดเป็นคะแนนจากแบบประเมินรายงานการศึกษาท้องถิ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ในด้าน 1. การกำหนดประเด็นการศึกษา 2. การรวบรวมข้อมูล 3. การประเมินข้อมูล 4. การวิเคราะห์ข้อมูล และ 5. การสรุปเรียบเรียงและการนำเสนอ

ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อท้องถิ่นของตนเองในด้านความรู้ที่ได้จากการศึกษาท้องถิ่น ความรู้สึกที่มีต่อท้องถิ่นและคนในท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการทำประโยชน์ให้กับท้องถิ่นของตน ประเมินโดยใช้แบบบันทึกความภาคภูมิใจในท้องถิ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชินีบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) โดยผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดการดำเนินการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (Research): การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตร และความต้องการ ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น โดยวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และการเรียนรู้ตามมาตรฐานสากล ศึกษาความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล ศึกษาแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจากบุคคลที่เกี่ยวข้องในด้านความสำคัญองค์ประกอบที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลจาก จากผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่นโดยการสนทนากลุ่มกับฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอน ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ประเด็นสนทนากลุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (%) วิเคราะห์เนื้อหา โดยนำเสนอแบบพรรณนาความ

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (Development): การพัฒนาหลักสูตร การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานมากำหนดโครงสร้างหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่นฉบับร่าง ที่ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวทางการดำเนินการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและการประเมินผล 5) คำอธิบายรายวิชา 6) ผลการเรียนรู้ 7) โครงสร้างรายวิชา 8) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน แล้วนำโครงสร้างหลักสูตรฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบของภายในโครงสร้างหลักสูตร โดยใช้แบบประเมินหลักสูตร แล้วปรับปรุงแก้ไขโครงสร้างหลักสูตรตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (Research): การทดลองใช้หลักสูตร การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น ที่พัฒนาขึ้นและได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชินีบูรณะ จำนวน 1 ห้องเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 50 คน ซึ่งได้มาจากวิธีการสุ่มอย่างง่าย ทั้งนี้เพื่อพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการทดลองใช้หลักสูตรดังกล่าว ในการทดลองใช้หลักสูตรมีแบบแผนการวิจัยแบบ The One Group Pretest-Posttest คือ กลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียน (มาเรียม นิลพันธุ์, 2547: 143 – 144) โดยก่อนการทดลองทำการทดสอบวัดผลการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ หลังจากนั้นจึงจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1: การกำหนดประเด็นการศึกษาท้องถิ่น โดยผู้เรียนกำหนดประเด็นการศึกษาท้องถิ่นที่ตนเองสนใจ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2: การรวบรวมข้อมูล โดยผู้เรียนวางแผน ออกแบบ รวบรวมข้อมูลจากบุคคล และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อตอบประเด็นการศึกษา หน่วยการเรียนรู้ที่ 3: การประเมินข้อมูล โดยผู้เรียนนำข้อมูลที่รวบรวมมาประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลเพื่อคัดกรองข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล หน่วยการเรียนรู้ที่ 4: การวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้เรียนนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 5: การสรุป

เรียบเรียง และนำเสนอ โดยผู้เรียนนำข้อมูลที่วิเคราะห์มาเรียบเรียงเป็นรายงานทางวิชาการ และจัดทำสื่อเพื่อนำเสนอผลการศึกษาท้องถิ่น หลังจากจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรจึงนำผลการเรียนรู้ที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา (Development): การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในด้านผลการเรียนรู้การศึกษาท้องถิ่น ประเมินโดยใช้แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ ด้านความสามารถในการศึกษาท้องถิ่น ประเมินโดยใช้แบบประเมินความสามารถในการศึกษาท้องถิ่น และด้านความภาคภูมิใจในการศึกษาท้องถิ่น ประเมินโดยใช้แบบบันทึกความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าร้อยละ(%) คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และ t-test แบบ dependent และวิเคราะห์เนื้อหา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวทางการดำเนินการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและการประเมินผล 5) คำอธิบายรายวิชา 6) ผลการเรียนรู้ 7) โครงสร้างรายวิชา 8) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน ใช้เวลา 1 เทอม การศึกษา จำนวน 40 ชั่วโมง ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ
2. แบบสอบถามความต้องการของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดผลการเรียนรู้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความความเที่ยงตรง โดยผู้เชี่ยวชาญ
3. แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มงานบริหารวิชาการ ฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
4. ประเด็นสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. แบบทดสอบวัดผลการรู้การศึกษาท้องถิ่น แบบปรนัย เลือกตอบ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความความเที่ยงตรง โดยผู้เชี่ยวชาญ และนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
6. แบบประเมินความสามารถในการศึกษาท้องถิ่นของผู้เรียน โดยประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดประเด็นการศึกษาท้องถิ่น 2) การรวบรวมข้อมูล 3) การประเมินข้อมูล 4) การวิเคราะห์ข้อมูล 5) การสรุปเรียบเรียง และนำเสนอ ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความความเที่ยงตรง โดยผู้เชี่ยวชาญ และนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความสามารถในการศึกษาท้องถิ่น
7. แบบบันทึกความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ในด้านความรู้ที่ได้จากการศึกษาท้องถิ่น ความรู้สึกที่มีต่อท้องถิ่น และคนในท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้กับท้องถิ่น

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น พบว่า นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันถึงความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรที่พัฒนาผู้เรียนในด้านการแสวงหาความรู้ โดยใช้ท้องถิ่นของผู้เรียนเป็นแหล่งข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น มีความคาดหวังให้ผู้เรียนนำกระบวนการ ขั้นตอนการแสวงหาความรู้ไปใช้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยจัดสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการกำหนดประเด็นการศึกษาท้องถิ่น การรวบรวมข้อมูล การประเมินข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปเรียบเรียง นำเสนอ โดยจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ ศึกษาใบความรู้ ใบงาน ฝึกปฏิบัติ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียน และ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของผู้เรียน และสรุปผลการศึกษาด้วยการเขียนรายงานเชิงวิชาการ และผลิตผลงานนำเสนออย่างหลากหลาย สร้างสรรค์ การวัดการประเมินผลเน้นการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนมากกว่าประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวทางการดำเนินการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและการประเมินผล 5) คำอธิบายรายวิชา 6) ผลการเรียนรู้ 7) โครงสร้างรายวิชา 8) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ที่ 1: การกำหนดประเด็นการศึกษาท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 : การรวบรวมข้อมูล หน่วยการเรียนรู้ที่ 3: การประเมินข้อมูล หน่วยการเรียนรู้ที่ 4: การวิเคราะห์ข้อมูล หน่วยการเรียนรู้ที่ 5: การสรุปเรียบเรียง และนำเสนอ โดยหลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้อง

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชินีบูรณะ จังหวัดนครปฐม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จำนวน 50 คน โดยผู้วิจัย จัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมกลุ่มฝึกการกำหนดประเด็นการศึกษาท้องถิ่น ฝึกการสัมภาษณ์จากการรวบรวมข้อมูล ชมวิดีโอทัศนสารคดีเพื่อตอบทเรียนวิธีการรวบรวมข้อมูล การนำข่าว ภาพข้อมูลต่างๆ มาฝึกการประเมินข้อมูล การใช้เทคนิคหมวก 6 ใบในการวิเคราะห์ข้อมูล การดูตัวอย่างของการเขียนรายงานเชิงวิชาการ พบว่านักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถปฏิบัติตามกิจกรรมได้ตามผลการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนสามารถทำรายงานการศึกษาท้องถิ่นได้สำเร็จตามหลักสูตร

4. ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่าผลการเรียนรู้การศึกษาท้องถิ่น ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีคะแนนผลการเรียนรู้สูงสุด ได้แก่ เรื่องการสรุป เรียบเรียง ผลการศึกษาท้องถิ่น และนำเสนอผลการศึกษาท้องถิ่นอย่างหลากหลาย น่าสนใจ และมีคะแนนผลการเรียนรู้ต่ำสุดได้แก่เรื่อง การกำหนดประเด็นการศึกษาท้องถิ่นที่ตนสนใจ อีกทั้งนักเรียนมีความสามารถในการศึกษาท้องถิ่น และนักเรียนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน โดยนักเรียนได้รับความรู้จากท้องถิ่นที่นักเรียนศึกษาในมิติที่หลากหลายทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา การปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกรู้ว่าท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่มีความสวยงาม น่าอยู่ ภาคภูมิใจที่ได้เกิดมาในท้องถิ่นที่ผู้คนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ มีความเป็นมิตร จนนักเรียนเกิดความรู้สึกรัก และอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่านักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความต้องการให้พัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น เพื่อต้องการให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สังคมโลกปัจจุบันมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว เกิดองค์ความรู้ใหม่อยู่ตลอดเวลา ทำให้การแข่งขันด้านการรับรู้ข่าวสารข้อมูลมีความจำเป็นสำหรับชีวิต การดำเนินชีวิตย่อมต้องมีการเรียนรู้ และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งใหม่อยู่เสมอ ทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษามีความจำเป็นจากการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นสาระเนื้อหา มาเป็นวิธีการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ มีความจำเป็นเพราะจะทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีภูมิคุ้มกันสำหรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 8 ว่าการจัดการศึกษาให้ยึดหลักเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน สอดคล้องกับปฏิญญาว่าด้วยการจัดการศึกษาขององค์การยูเนสโก (UNESCO) คือ Learning to know, Learning to do, Learning to live with the others, Learning to be คือพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่รักการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ เรียนรู้จากการปฏิบัติลงมือ เรียนเพื่อการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น เรียนรู้เพื่อรู้จักตนเอง และสามารถใช้ความรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม อีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ตามวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ ตามหลักการของหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่พัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนให้มีความสามารถในการสื่อสาร รู้จักถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกและทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ มีความสามารถในการคิด การสร้างองค์ความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหา รู้จักการแสวงหาความรู้ ประยุกต์ใช้ความรู้ และสามารถใช้ทักษะชีวิตในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิต สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ใฝ่เรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความพยายามในการศึกษาเรียนรู้ ค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้สอดคล้องกับงานวิจัยของมาเรียม นิลพันธุ์ (2536: บทคัดย่อ) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรการวิจัยวัฒนธรรมโดยให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ผ่านการเรียนรู้การวิจัยวัฒนธรรมที่เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ สร้างองค์ความรู้อย่างเป็นระบบตามระเบียบวิธีวิจัย นอกจากนี้จากผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่านักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความต้องการให้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่นใช้ท้องถิ่นที่ผู้เรียนอาศัยอยู่เป็นแหล่งเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากประวัติความเป็นมา ภูมิปัญญา วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณีวัฒนธรรม พัฒนาการทางด้านการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม บุคคลสำคัญ สถานที่สำคัญ และการเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมปัจจุบันที่มีการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจสูง ผู้คนในท้องถิ่นจึงใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการประกอบอาชีพ และผู้เรียนหันไปให้ความสนใจกับเทคโนโลยีจนวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของโลกที่คนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเฉพาะตนเอง ขาดความรู้สึกร่วมกันของคนในท้องถิ่น สะท้อนจากการปัญหาที่เกิดขึ้นจำนวนมากในท้องถิ่น ทั้งจากปัญหาการไม่เข้าใจกันของคนในท้องถิ่น การขาดความร่วมมือในการแก้ปัญหา ขาดความร่วมมือกันพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้นจึงต้องเร่งปลูกฝังสร้างจิตสำนึกเยาวชนให้รู้จักท้องถิ่นที่ตนอาศัย และสร้างความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการดูแลท้องถิ่นของตนต่อไป สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกจิตสำนึกให้มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิ

ปัญญาไทย ใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของจตุพร จันทร์เรือง (2549: บทคัดย่อ) ที่พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเรื่องเพลงบอกเพลงพื้นบ้านภาคใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านซึกนก อำเภอร่อนนวด จังหวัดสงขลา จริญญา ศรีเพชร (2550: บทคัดย่อ) ที่พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเรื่องคลองมหาสวัสดิ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอบางแพรมณฑล จังหวัดนครปฐม ปิยวรา คล้ายหนองสรวง (2550: บทคัดย่อ) พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเรื่องชุมชนเสลภูมิ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีอรุณวิทย์เสลภูมิ อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด นฤมล จูประเสริฐ (2552: บทคัดย่อ) ที่พัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่นอนุสาวรีย์บ้านไร่ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนธรรมธิปไตย โดยงานวิจัยการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวใช้ท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับพัฒนาผู้เรียน

2. ผลการพัฒนาหลักสูตร พบว่าหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวทางการดำเนินการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและการประเมินผล 5) คำอธิบายรายวิชา 6) ผลการเรียนรู้ 7) โครงสร้างรายวิชา 8) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ที่ 1: การกำหนดประเด็นการศึกษาท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ที่ 2: การรวบรวมข้อมูล หน่วยการเรียนรู้ที่ 3: การประเมินข้อมูล หน่วยการเรียนรู้ที่ 4: การวิเคราะห์ข้อมูล หน่วยการเรียนรู้ที่ 5: การสรุปเรียบเรียง และนำเสนอ โดยการพัฒนาหลักสูตรได้นำข้อมูลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร ทั้งนี้เนื่องมาจากการพัฒนาหลักสูตรหรือการสร้างหลักสูตรจำเป็นต้องตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นและผู้เรียน ทำให้ได้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาผู้เรียนได้ตรงตามความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของไทเลอร์ (Tyler, 1950: 1 – 2) โอลิวา (Oliva, 1992: 168) ทาบา (Taba, 1962: 424 – 426) และเชเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (Saylor, Alexander and Lewis, 1981: 30) ที่ว่าการพัฒนาหลักสูตรต้องสำรวจ ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลจากทั้งผู้เรียน สภาพบริบทของท้องถิ่น ความต้องการของสังคม สภาพแวดล้อม เนื้อหาสาระ และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำมากำหนดจุดมุ่งหมายและองค์ประกอบของหลักสูตรเพื่อวางรากฐานทางความคิด หล่อหลอมให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความรู้ สมรรถนะที่สำคัญจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิต และเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนต่อท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติ สอดคล้องกับปิยวรา คล้ายหนองสรวง (2550: บทคัดย่อ) พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเรื่องชุมชนเสลภูมิ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีอรุณวิทย์เสลภูมิ อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด นฤมล จูประเสริฐ (2552: บทคัดย่อ) ที่พัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่นอนุสาวรีย์บ้านไร่ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนธรรมธิปไตย ที่นำผลข้อมูลพื้นฐานมากำหนดเป็นองค์ประกอบหลักสูตรการศึกษาท้องถิ่น ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย แนวทางการจัดการเรียนรู้ แนวทางการวัดประเมินผล คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา ผลการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมีความสำคัญในฐานะแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีความรู้ มีความสามารถ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ผ่านสาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมที่หล่อหลอมผู้เรียน และมีการตรวจสอบโดยการประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังแนวคิดของไทเลอร์ (Tyler, 1996 อ้างถึงใน มยุรฉัตร ธรรมวิเศษ, 2547: 9) ว่าโครงสร้างหลักสูตรมี 4 ประการ คือ 1. จุดมุ่งหมาย (Education Purpose) จุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดขึ้น 2. ประสบการณ์ (Education Experience) ที่จัดขึ้นเพื่อให้จุดมุ่งหมายบรรลุผล 3. วิธีการจัดประสบการณ์ (Organizational Education Experience) เพื่อให้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 4. วิธีการ

ประเมินผล (Determination of What to Evaluation) เพื่อตรวจสอบจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยการพัฒนาหลักสูตรของจตุพร จันทร์เรือง (2549: บทคัดย่อ) พัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยความรู้ ทัศนคติ ค่านิยม วิชาการ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สารการเรียนรู้ โครงสร้างหลักสูตร/เวลาเรียน แนวดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้ และจรรยา ศรีเพชร (2550: บทคัดย่อ) ที่พัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยแนวคิด หลักการ จุดหมาย คำอธิบายรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โครงสร้าง เวลาเรียน ขอบข่ายสารการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้ ทำนองเดียวกับงานวิจัยของพลวัต วุฒิประจักษ์ (2553: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษาสำหรับนักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ สุวิจักขณ์ อธิคมกุลชัย (2554: บทคัดย่อ) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่องโครงงานวิทยาศาสตร์ผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่าได้มีการนำโครงร่างหลักสูตรที่สร้างไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสม และความสอดคล้อง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้ การตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรเป็นการสร้างความเชื่อมั่นว่าหลักสูตรเหมาะสมสำหรับการนำไปทดลองใช้

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่าการนำหลักสูตรที่พัฒนาและผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนราชินีบูรณะ จำนวน 50 คน จัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน พบว่านักเรียนมีความสนใจ กระตือรือร้น ในการทำกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ มีการซักถามเมื่อไม่เข้าใจ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเรื่องราวในแต่ละท้องถิ่นระหว่างกัน และมีการคิดสร้างสรรค์ถึงความแปลกใหม่ของชิ้นงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากิจกรรมเรียนรู้สอดคล้องกับวัยของผู้เรียนที่ในวัยดังกล่าวย่อมมีความอยากรู้ สงสัยในสิ่งต่างๆ เมื่อครูกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถามในท้องถิ่นจึงมีคำถามที่หลากหลายให้นักเรียนนำไปสู่การปฏิบัติจริงของนักเรียนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และเปิดโอกาสให้นักเรียนคิดผลิตผลงานอย่างอิสระโดยไม่มีการปิดกั้นทางความคิด สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในมาตรา 24 ระบุการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็น ทำเป็น และสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553: 45) ที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้จัดการความรู้ แสวงหา และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ลดการถ่ายทอดเนื้อหา โดยเฉพาะการให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาเรียนรู้ นอกห้องเรียนและตามอัธยาศัยจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน สังคม ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากแหล่งเรียนรู้ ทำให้เรียนรู้ได้ตามความถนัด ตามความสนใจ และสนุกกับการใช้ชีวิตที่เรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจรรยา ศรีเพชร (2550: บทคัดย่อ) และจตุพร จันทร์เรือง (2549: บทคัดย่อ) ที่พัฒนาหลักสูตรที่จัดการเรียนรู้เน้นการปฏิบัติจริงทำให้นักเรียนมีความสนใจ กระตือรือร้นในการทำกิจกรรมการเรียนรู้

4. ผลการประเมินผลหลักสูตร พบว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้การศึกษาท้องถิ่นก่อนใช้หลักสูตรและหลังการใช้หลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยหลังการใช้หลักสูตรมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่พัฒนากระบวนการ ทักษะการแสวงหาความรู้ในแต่ละขั้นตอน ผู้เรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติการคิดตั้งคำถาม การคิดวางแผน ออกแบบการรวบรวมข้อมูล การคิดประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล การคิดวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบประเด็นการศึกษา และการคิดสังเคราะห์เพื่อสรุปข้อมูลผลการศึกษา จากลักษณะของสารการเรียนรู้ กิจกรรม

การเรียนรู้ดังกล่าวส่งผลให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เรียนรู้โดยตรงและมีพัฒนาการการคิดที่เป็นระบบอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับสิริวรรณ ศรีพหล (2553: 141) ที่ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ว่าวิธีการดังกล่าวช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีเหตุผล รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล พัฒนาทักษะการคิดให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ การประเมิน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และอดิสรศักดิ์สูง (2554: 45) ได้กล่าวถึงคุณค่าของวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่มาจากความเข้าใจไม่ใช่การท่องจำ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารียา ศิโรตม (2545: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการเรียนการสอนสังคมศึกษาที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ที่พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนมงคลรัตน์ บางภูมกร (2548: บทคัดย่อ) รัฐสุดาสุดรัก (2551: บทคัดย่อ) ชัยรัตน์ โตศิลา (2555: บทคัดย่อ) ที่ได้ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ผลการประเมินความสามารถในการศึกษาท้องถิ่น พบว่านักเรียนมีความสามารถในการศึกษาท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่จัดกิจกรรมที่เน้นการฝึกปฏิบัติการแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบ ตามลำดับขั้นตอน ผู้เรียนได้ลงพื้นที่ในท้องถิ่นเพื่อรวบรวมข้อมูลตามประเด็นการศึกษาที่เกิดจากความสนใจ ได้มีโอกาสสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้ที่ให้ข้อมูล ได้ศึกษาเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นด้วยตนเอง สอดคล้องกับ ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ของเพียเจต์ (Piaget อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2550: 91) ว่าพัฒนาการเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่เข้าไปสัมพันธ์กับความรู้เดิม คนทุกคนจะมีพัฒนาการเขavnปัญหาไปตามลำดับขั้นจากการมีปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้ทางสังคม สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) ในหลักการจัดการศึกษาของโรเจอร์ส (Rogers อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2550: 70) ว่าผู้เรียนแต่ละคนมีศักยภาพและแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง ครูจึงควรสอนแบบชี้แนะ ช่วยเหลือผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้นำทางในการเรียนรู้ของตน การจัดการเรียนการสอนควรเน้นการเรียนรู้กระบวนการ (Process Learning) เป็นสำคัญ เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญที่บุคคลใช้ในการดำรงชีวิตและแสวงหาความรู้ต่อไป สอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามหลักสูตรของโรงเรียนมาตรฐานสากล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555 : 25) ที่ผู้เรียนค้นคว้าแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อนำไปสู่การสรุปองค์ความรู้ และนำเสนอ จากนั้นนำความรู้ที่ได้ไปทำประโยชน์แก่สาธารณะ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตราดา เกิดเรือง (2548: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ประเพณีและพิธีกรรมไทยทรงดำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ธัญดา ไตรวนาธรรม (2553: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตร เรื่อง การประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าสู่งานอาชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ร้อยตรีวิทยา คุ่มฉายา (2554: บทคัดย่อ) ที่พัฒนาหลักสูตร เรื่อง การปฏิบัติการกิจจวโยธวาทิตในพิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพล พบว่า นักเรียนมีความสามารถตามหลักสูตร

ผลการประเมินความภาคภูมิใจในท้องถิ่น พบว่านักเรียนมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียน และมีความต้องการที่จะช่วยพัฒนาท้องถิ่นของตน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่นักเรียนได้ทำรายงานการศึกษาท้องถิ่น จากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่ นักเรียนได้พบเห็นสภาพแวดล้อม ได้เรียนรู้จากคนในท้องถิ่น ชิมซบความคิด ความรู้ ลักษณะนิสัยที่มีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือนักเรียนทำให้เกิดความรู้สึกระทึกใจ ผูกพัน และความรู้สึที่ตนเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นมากขึ้น จนมองเห็นคุณค่าของท้องถิ่น และคนในท้องถิ่นจนเกิดเป็นความภาคภูมิใจ และเกิดความต้องการที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตนต่อไป สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ว่ากระบวนการจัดการการศึกษาต้องยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนภาคภูมิใจในความเป็นไทย สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้แก่สังคม สอดคล้องกับแนวคิดของยงยุทธ ชูแว่น (2551: 194) ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวในท้องถิ่น จะทำให้เกิดความเข้าใจและมีความหมายกับผู้เรียน เพราะการได้เรียนรู้ความทรงจำอดีตของคนในท้องถิ่น ทำให้เกิดผู้เรียนเกิดจิตสำนึกความผูกพันขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับศิริมงคล ทนทอง (2553: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่นของตนเอง ส่งเสริมพัฒนาการได้ครบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ส่งผลให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข มีความสนใจในกิจกรรมและต้องการเรียนรู้เรื่องราวในท้องถิ่นมากขึ้น อีกทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นสุรินทร์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า หลังการใช้หลักสูตรนักเรียนมีผลการเรียนรู้การศึกษาท้องถิ่น มีความสามารถในการศึกษาท้องถิ่น และมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ดังนั้นสถานศึกษาควรส่งเสริมการ บูรณาการกระบวนการแสวงหาความรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ โดยใช้ท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ และร่วมกับคนในท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้

1.2 จากผลการวิจัยพบว่าความสามารถด้านการรวบรวมข้อมูลต่ำกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้น ครูผู้สอนจึงควรมีฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น แหล่งอ้างอิงเพื่ออำนวยความสะดวกในการค้นคว้าหาข้อมูลในแต่ละท้องถิ่นของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีความสามารถในการศึกษาท้องถิ่นจากรายงานการศึกษาท้องถิ่น และชิ้นงาน ดังนั้น สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการรวบรวมข้อมูลผลการศึกษาท้องถิ่นของนักเรียน จัดตั้งให้เป็นศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ให้นักเรียนและบุคคลที่สนใจใช้เป็นแหล่งค้นคว้า

2.2 จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น และเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น เนื่องจากได้ศึกษาหาความรู้จากบุคคลในท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ ดังนั้นสถานศึกษาควรสร้างความร่วมมือกับท้องถิ่นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างท้องถิ่นกับ สถานศึกษา เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

2.3 จากผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรรายวิชาเพิ่มการศึกษาท้องถิ่น มีความสอดคล้องทั้งในด้าน จุดมุ่งหมาย สาระการเรียนรู้ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแนวทางการวัดผลประเมินผล ตามหลักสูตร โรงเรียนมาตรฐานสากล ดังนั้นสถานศึกษาควรนำหลักสูตรดังกล่าวเผยแพร่เพื่อเป็นแนวทางในการใช้ท้องถิ่นเพื่อ ต่อยอดความรู้สู่การเรียนรู้เทียบเคียงมาตรฐานสากลต่อไป

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสนใจศึกษาเรื่องราวต่างๆ ในท้องถิ่น ดังนั้นควรมีการพัฒนาหลักสูตรโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทำข้าวหลาม การปลูกส้มโอ เป็นต้น

3.2 จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นที่หลากหลาย ดังนั้น ควรมีการวิจัยสำรวจประวัติความเป็นมา ภูมิปัญญา ประเพณีวัฒนธรรม สถานที่ บุคคลสำคัญในแต่ละท้องถิ่นเพื่อใช้เป็น ฐานข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่นต่อไป

3.3 จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้ ความสามารถในการศึกษาท้องถิ่น และความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ดังนั้น ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างหลักสูตรท้องถิ่นที่ส่วนกลางจัดทำเนื้อหาสาระ ให้กับนักเรียน กับหลักสูตรท้องถิ่นที่นักเรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อศึกษาเปรียบเทียบถึงความรู้ ความสามารถ และความรู้สึกที่มีต่อท้องถิ่นของผู้เรียนว่าแตกต่างกันหรือไม่ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2554). **จากจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนสู่ขั้นเรียน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2555). **แนวทางการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมาตรฐานสากล ฉบับปรับปรุง**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2539). **รายงานการสัมมนาโต๊ะกลม เรื่อง ทิศทางการพัฒนาการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จตุพร จันทรเรือง. (2549). “การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องเพลงบอก เพลงพื้นบ้านภาคใต้ สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จริยา ศรีเพชร. (2550). “การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องโคลงมหาสวัสดิ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- จิตรลดา เกิดเรือง. (2548). “การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเรื่อง ประเพณีและพิธีกรรมไทยทรงดำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เฉลิม นิตีเขตต์ปรีชา. (2545). **เทคนิควิธีการสอนประวัติศาสตร์**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชัยรัตน์ โตศิลา. (2555). “การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศนา แคมมณี. (2550). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญดา ไตรวนาธรรม. (2553). “การพัฒนาหลักสูตรเรื่องการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าสู่งานอาชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นฤมล จูประเสริฐ. (2552). “การพัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่นอนุสาวรีย์บ้านไร่สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 1.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปิยวรา คล้ายหนองสรวง. (2550). “การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเรื่อง ชุมชนเสลภูมิ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พรกมล จันทรี. (2544). “ปัญหาการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พลวัต วุฒิประจักษ์. (2553). “การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักศึกษาครู เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตครูที่พึงประสงค์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มงคลรัตน์ บางภูมกร. (2548). “ผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กวัยอนุบาล.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2536). “การพัฒนาหลักสูตรการวิจัยวัฒนธรรม.” ปริญญานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2551). **วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยงยุทธ ชูแว่น. (2551). **เครื่องศตวรรษแห่งการค้นพบและเส้นทางสู่อนาคตประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- รัฐสุตา สุตรัก. (2551). “ผลการใช้การเรียนการสอนซิปปาและวิธีการทางประวัติศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

- วิทยา คุ่มฉายา. (2554). “การพัฒนาหลักสูตรเรื่องการปฏิบัติการกิจวงโยธวาทิตในพิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพลสำหรับโรงเรียนดุริยางค์ทหารบก.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิทยา คุ่มฉายา. (2554). “การพัฒนาหลักสูตรเรื่องการปฏิบัติการกิจวงโยธวาทิตในพิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพลสำหรับโรงเรียนดุริยางค์ทหารบก.” วารสารวิชาการ Veridian E-Journal 5, 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม): 362 - 378.
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. (2553). **คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ไทย: จะเรียนจะสอนกันอย่างไร**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ศิริมงคล ทนทอง. (2553). “การพัฒนาหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์ สำหรับเด็กปฐมวัย.” ศึกษาศาสตร์ 21, 3 (มิถุนายน – กันยายน): 1-12.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2553). **กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2553). **การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในสถานศึกษา**. นนทบุรี: โครงการส่งเสริมการแต่งตำรา สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุวิจักขณ์ อธิคมกุลชัย. (2554). “การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่องโครงงานวิทยาศาสตร์ผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2554). “การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่องโครงงานวิทยาศาสตร์ผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.” วารสารวิชาการ Veridian E-Journal 5, 1 (มกราคม – เมษายน): 412 – 437.
- อดิสร ศักดิ์สูง. (2554). **ครูสังคมศึกษากับประวัติศาสตร์ เทคนิคการสอนและการทำผลงานทางวิชาการ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.
- อารียา ศิโรตม. (2545). “ผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการเรียนการสอนสังคมศึกษาที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิต สังกัดทบวง มหาวิทยาลัย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาต่างประเทศ

- Good, Carter V. (1973). **Dictionary of Education**. 3rd ed. New York: McGraw-Hill.
- Oliva, Peter F. (1992). **Developing the Curriculum**. 3rd ed. New York: Harper Collins Publisher.
- Saylor, G. J., and Alexander, W.M. (1974). **Planning Curriculum for Schools**. 3rd ed. New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Stake, Robert E. (1967). “The countenance of Educational Evaluation.” **Teachers College Record** 68 (April): 523-540.

Taba, Hilda. (1962). **Curriculum Development Theory and Practice**. New York: Harcourt, Brace and Word Inc.

Tyler, Ralph W. (1950). **Basic Principles of Curriculum and Instruction**. Chicago: The University of Chicago Press.

_____. (2013). **The steps of Curriculum Development**. Accessed 9 January. Available from www.triangle.co.uk/pdf/validate.asp?